

سخن سردیبر

قفقاز، سرزمین کلیساهای پرمزوراز

shjavadi@ut.ac.ir

استادیار گروه مطالعات عالی هنرپدیس های هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، ایران

گروه مطالعاتی مرکز پژوهشی نظر در سفر مطالعاتی به منطقه قفقاز شاهد معماری مذهبی- مسیحی و طبیعت شکل یافته در سایه آرات استوره ای بود که بیننده پرسشگر را به آثار بکری از گذشته ها و خاطرات سرزمین و اقوامی راهنمایی می کرد که تا چندی پیش پاره تن ایران بودند.

کلیساهای قدیمی از آیین و راز و رمزهای آشنا خبر می دادند که از دل باورهای ایرانیان برآمده و در کوچ خود بین اقوام و ملل شرق و غرب ریشه دوانیده است؛ در غرب مسیحی به گونه ای و در میان مسیحیان ارمنی و گرجی به گونه ای دیگر دگرپسی کرده است. بازتاب آیین و اندیشه های کهن بر معماری و تزیینات آنها آشکار است.

نگاهی نو به کلیساهای قفقاز در مقایسه گذشته آن با آنچه امروز مشاهده می شود، کارشناسان ارشد و دکتری در رشته های هنر و معماری را بر آن داشت تا پس از ۱۸ روز پژوهش میدانی در شهر و روستاهای ارمنستان و گرجستان با تصویربرداری، بحث و تحلیل های تخصصی گزارش هایی تهیه کنند که در بازگشت از سفر به مقالاتی نوگرا تبدیل شوند. تحلیل معماری نور و تزیینات در کیساهای ارتدکس، بهره برداری سیاسی از کلیساهای جدید گرجستان، حفظ اصالت های فرهنگی- آیینی در تزیینات کلیساهای قدیم و جدید ارمنستان، چالش معماری منطقه قفقاز با شیوه های جدید پس از استقلال زمینه های مهم این بررسی ها بود.

مقالات این شماره در ادامه ویژه نامه قبلی با موضوع "هنر و معماری قفقاز"، زوایایی دیگر از هنر و تمدن این منطقه باستانی را با تکیه بر آیین و باورها و انعکاس آن در معماری مذهبی نشان می دهد. همچنین دو بیانیه مستقل مربوط به گروه های هنر و معماری به جمع بندی مقالات می پردازد.